Образ «високого неба» у романі Л. М. Толстого «Війна і мир»

Неправда, що в людини немає душі. Вона є, і це те добре, прекрасне, велике, що має людина. Пізнати, зрозуміти душу — це дано не всім. Наука про душу, мораль, моральність (а ці поняття нерозривно пов’язані) — найбільш цікава і складна. І є двоє людей, що відкрили її в літературі, зробили для неї те ж саме, що Архімед — для фізики, Евклід — для геометрії. Це Достоєвський і Толстой. Достоєвський був першим. Головною темою його творчості була страждаюча людина, тобто людина, що знаходиться в тому стані, коли її душа не захищена, відкрита, коли її індивідуальність знаходить найбільш повне вираження. Толстой пішов далі. Він показав життя у всіх різновидах, і одночасно головною темою його творчості залишалася людина, її душа.

Роман Л. М. Толстого «Війна і мир» можна назвати «енциклопедією людини і життя». Письменник показав на сторінках книги все, з чим стикається людина: добро і зло, кохання і ненависть, мудрість і дурість, життя і смерть, війну і мир. Але чи тільки в тому велич генія Толстого, що йому вдалося, глибоко осмисливши все, з чим зустрічався на життєвому шляху, дати розгорнуту картину життя людей з його сумом і радощами?! Великий Толстой не був би великий, якби він не проник глибше, у суть речей. Він не тільки зобразив визначні явища в житті людини і людства, але і розкрив причини цих явищ, таємні джерела явних рік.

«Війна і мир» — твір філософський. Особливість Толстого як мислителя в тому, що він втілює свої міркування в гранично ясній формі і одночасно змушує читача думати над книгою, ніби брати участь у подіях, що описуються.

Толстой-філософ помітно вплинув на Толстогопсихолога і художника. Не випадково одним з основних правил, яких дотримувався письменник під час роботи над своїми творами, було ні в чому не відступати від життєвої правди — того, що є основою справжнього мистецтва. Герої Толстого — не «герої» у тому значенні, яке ми звичайно вкладаємо в це слово. Їхні образи намальовані гранично правдиво, життєво. Відносно роману «Війна і мир» більше, ніж до будь- якого іншого твору, підходять слова: «Життя народу — один із головних героїв роману». І усе ж, як у будь- якого автора, у Толстого є улюблені герої: П’єр, Андрій Волконський, Наташа Ростова, Марія. У цих образах письменник показав людський ідеал, яким він його собі уявляє. Ні, ідеал не в смислі «ходяча чеснота», образ вигаданий і безплотний. Ідеал у Толстого сприймається зовсім інакше: це людина, «у плоті і крові», якій не чуже ніщо людське, яка може помилятися, радіти і розчаровуватися, яка рветься до щастя, — як усі люди. Але, крім цього, у своїх героях Толстой підкреслює найвищу моральність, духовну чистоту, глибину, щирість думок і почуттів, що властиво небагатьом. І не оригінальність, а мудрість і сміливість Толстого в тому, що для нього ідеал чоловіка — це некрасивий і незграбний П’єр, особливо такий, яким ми бачимо його в епілозі (саме П’єр, який зумів знайти однодумців, справу, якій присвятив себе, а не Андрій, розумний, сильний, що так і не знайшов свого місця в житті і залишився самотнім), а ідеал жінки-матері, жінки — хранительки сім’ї — неприваблива і замкнута княжна Марія (Наташа добра і чиста, але не позбавлена егоїзму, який чужий Марії). Письменник, наділивши своїх героїв прекрасною душею, не наділив їх прекрасною зовнішністю, і переконливо показав, що перше незмірно вище за друге. Тим самим він кинув виклик всім анатолям і елен, «зірвав із них маски», нехай зовнішньо

прекрасні, і усі побачили під ними потворну душу. Толстой переконує читача в тому, що бездуховність, відсутність ідеалів, віри в добре і прекрасне — самий страшний порок, який породжує багато інших. Моральність, чистота душі, справжні ідеали — от що письменник цінує в людині найбільше.

Що ж таке дійсні ідеали, чистота душі в розумінні Толстого? Відповідь на це питання він дає через думки Андрія Волконського після поранення. Істинно прекрасне тільки те, що вічне, переконує читача Толстой. А вічне тільки високе небо, яке люди не помічають, про яке забувають. «Все пусте, усе брехня, крім цього безкінечного неба». Цей багато в чому символічний образ проходить через весь роман і має велике значення для розуміння особистості автора, його поглядів, задумів при написанні книги.

Цей образ, певне, можна сприймати і символічно. Красота душі, моральність головних героїв роману і самого автора — от їхнє високе небо, те, що робить роман прекрасним і піднесеним, а його героїв — еталоном духовної досконалості і краси.